

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนเป็นแหล่งให้การศึกษา การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการเตรียม
ผู้เรียนเข้าสู่วงการอาชีพ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดของการศึกษาคือ การพัฒนาพฤติกรรมของ
ผู้เรียนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และปัจจัยที่
สำคัญยิ่งที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพก็คือ การได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ของ
ผู้เรียนแต่ละคน ยิ่งทราบได้ละเอียดมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น

จากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยซึ่งรับราชการในโรงเรียนเตรียมทหารตั้งแต่ ปี
การศึกษา 2508 เป็นต้นมา พบว่าโรงเรียนเตรียมทหารได้ประสบปัญหาประการหนึ่ง ซึ่งเป็น
ปัญหาเรื้อรังและไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ ตราบจนกระทั่งโรงเรียนเตรียมทหารได้แปร
สภาพมาเป็นโรงเรียนรวมเหล่า ซึ่งเปลี่ยนจากสถาบันระดับเตรียมอุดมศึกษาเป็นระดับอุดม
ศึกษา ชั้นปีที่ 1 ให้การศึกษาแก่นักเรียนทหารและตำรวจ ผู้ที่สำเร็จจากโรงเรียนรวมเหล่า
ในหน้าที่เป็นนักเรียนทหาร จะต้องไปเรียนต่อตามหลักสูตรต่อเนื่องในโรงเรียนเหล่าทัพใน
ชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 5 อีก 4 ปี สำหรับส่วนที่เป็นนักเรียนตำรวจจะต้องไปเรียนตามหลักสูตร
ต่อเนื่องในโรงเรียนนายร้อยตำรวจในชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 อีก 3 ปี ตามคำสั่งกองบัญชาการ
ทหารสูงสุดที่ 663/2524 เรื่อง การแปรสภาพโรงเรียนเตรียมทหารเป็นโรงเรียนรวมเหล่า
กรมการศึกษาวิจัย ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2524 ปัญหานี้ก็ยังมีได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงไป
ปัญหานั้นคือ การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารอย่างถูกต้อง ตรงกับคุณลักษณะ
เฉพาะและความต้องการที่เป็นจริง กล่าวคือ บุคคลที่จะศึกษาเพื่อเป็นทหารบก ก็ควรจะมีคุณลักษณะ
เฉพาะเหมาะที่จะเป็นทหารบก และมีใจรักเหล่าทหารบกด้วย ในเหล่าอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน นอก
จากจะมีคุณลักษณะเฉพาะเหมาะสมแล้ว ยังจะต้องมีใจรักในเหล่านั้น ๆ ด้วย แต่จากผลการวิจัย
กลับพบว่า นักเรียนเตรียมทหารส่วนหนึ่งกลับมองเห็นความสำคัญของสภาพความเป็นอยู่หรือหน้าที่

ในสังคมมากกว่าคุณลักษณะเด่นของเหล่าของตนเอง ดังเช่น ผลงานวิจัยของ พันตำรวจเอก
เจือ จันทร์เพ็ญ (2511 : 155-156) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของนักเรียนเตรียม
ทหารในการเลือกเหล่าทัพ" ได้สรุปความคิดเห็นด้านทัศนคติของนักเรียนเตรียมทหาร ปีการ
ศึกษา 2510 ที่มีต่อทหารตำรวจ ดังนี้

ทหารบก นักเรียนประเมินค่าว่า เป็นเหล่าทัพที่มีเกียรติยศศักดิ์ศรีสูงเป็น
พิเศษกว่าเหล่าอื่น ๆ และมีลักษณะเด่นในด้านที่มีบทบาทในทางการเมืองของ
ประเทศ กับมีความก้าวหน้าในทางอาชีพ ทหารเรือมีลักษณะเด่นในด้านที่มีโอกาส
ก้าวหน้าทางวิชาการ เช่น มีความรักดีตัว เป็นต้น มีความรับผิดชอบต่อประเทศ
ชาติเป็นส่วนรวม แต่เป็นเหล่าที่ใฝ่ใฝ่ผลประโยชน์เกื้อหนุนน้อยกว่าเหล่าอื่น ๆ
ทหารอากาศมีลักษณะเด่นในด้านที่มีสัญลักษณ์หรือสิ่งประทับใจเป็นพิเศษ เช่น
เครื่องแบบสวย ชอบเครื่องบิน เป็นต้น มีลักษณะความกล้าหาญและเสียงคอง
ภัยสูง มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดี (เพราะเป็นนักบินมีรายได้เพิ่ม) ส่วน
หลักประกันมีน้อยกว่าเหล่าอื่น ๆ ตำรวจมีลักษณะเด่นในด้านที่มีกิจกรรมและ
ความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า เช่น การปราบปรามผู้ร้าย การเป็นนักสืบ เป็นต้น
และมีลักษณะเด่นในด้านอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ โดยนักเรียนประเมินค่า
ว่า มีรายได้สูง ในขณะที่ประเมินค่าความสามารถค่อนข้างต่ำ และ
เห็นว่าง่ายและสะดวกในการศึกษาว่า การเรียนทหารทั้งสามเหล่าทัพ

งานวิจัยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ ในปี พ.ศ. 2519 นาวาโท พิรัส เดอศิลป์
(2519 : 1 - 2) ได้วิจัยเรื่อง "ค่านิยมของนักเรียนเตรียมทหารที่มีต่อทหารเรือ"
ผลการวิจัยเรื่องนี้ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของนักเรียนเตรียมทหารที่มีต่อทหารและตำรวจ
ในด้านลักษณะเด่นของแต่ละเหล่า มีดังนี้

ทหารบก เครื่องแบบสง่า ท่าทางมีสง่า มีระเบียบวินัย กล้าหาญ และมี
มีเกียรติ มีชื่อเสียงทางด้านกีฬา รักชาติ รักพวกพ้อง มีความสามารถในการ
ทำงาน งานหลายรส ไม่น่าเบื่อ งานเสี่ยงอันตราย ทำงานกันอย่างจริงจัง
มีบทบาทในการปกครอง มีอำนาจในการบริหาร สำคัญต่อการอยู่รอด เป็นผู้ที่

นำเลื่อมใสและประชาชนนิยม ทหารเรือเป็นสภาพบุรุษ บริการการแพทย์ดี มีการจัดเครื่องอุปโภคบริโภคราคาถูกลง การปกครองภายในเป็นธรรม มีโอกาสไปฝึกหรือไปราชการต่างประเทศ นิยมประชาธิปไตย หางานง่ายเมื่อออกจากราชการ เป็นอาชีพที่มั่นคง มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงน้อยมาก ทหารอากาศมีความรู้สูง สถานที่ทำงานสบาย มีบ้านให้อยู่ทั่วถึง มีบริการให้การศึกษากันสมาชิกในครอบครัว สนับสนุนการศึกษาหาความรู้มาก ใ้ทุนการศึกษามาก มีโอกาสก้าวหน้าดี หางานง่ายเมื่อออกจากราชการ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก เป็นอาชีพที่มั่นคง ค่ารางวัลได้อยู่ใกล้ครอบครัว รายได้ดี สร้างฐานะได้เร็ว ครอบครัวไม่คดอยาก มีฐานะในสังคมสูง มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงมาก

จากงานวิจัยดังกล่าว รองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต และอาจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ (2525 : 3 - 4) ได้สรุปและแสดงความเห็นไว้ว่า ลักษณะเด่นของแต่ละเหล่าที่อยู่ในใจของผู้ตอบนั้นจะหนักไปในด้านของสภาพความเป็นอยู่ หรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมมากกว่าที่จะ เน้นไปที่คุณลักษณะสำคัญที่แต่ละเหล่าควรจะมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่ารางวัล ลักษณะเด่นจะไปอยู่ที่รายได้ดี และสร้างฐานะได้เร็ว จะมีที่ตอบโดยนำคุณลักษณะของบุคคลที่อยู่ในเหล่ามาเป็นลักษณะเด่นบ้าง เช่น ทหารบก ตอบว่าทำทางฝั่งผาย มีระเบียบวินัย กล้าหาญ รักพวกพ้อง เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะถูกดึงไปบนสถานะทางสังคม เช่น มีบทบาทในทางการเมือง หรือแม่แต่ทหารอากาศก็ยังมีตอบว่า เครื่องแบบสวย มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจดี เป็นต้น สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ของงานวิจัยที่กล่าวถึงนี้ มักจะมองที่ด้านนอกของอาชีพที่ตนจะเลือกมากกว่าที่จะมองเนื้อใน จุดนี้ถือว่าเป็นจุดที่อันตรายที่ควรจะได้ปรับปรุงแก้ไข เพราะจะมีผลอย่างยิ่งต่อการเตรียมตัวเตรียมใจของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ การงานต่อไปในอนาคตด้วย วิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการลดปัญหานี้ก็คือ การปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง พร้อมทั้งการให้ข้อมูลให้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นของแต่ละเหล่าทัพ และกรมตำรวจ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้มองเห็นความสำคัญของปัญหานี้ จึงได้เสนอโครงการขึ้น 2 โครงการ คือ โครงการวิจัยเพื่อหาคุณลักษณะเฉพาะของทหารและตำรวจ กับโครงการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้วัดคุณลักษณะที่

ต้องการของทหารและตำรวจขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการแนะแนว และเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในโรงเรียนรวมเหล่า และโครงการทั้งสองนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างดี จากภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเนื่องจากเครื่องมือนี้สร้างแล้วเสร็จไม่ทันใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในโรงเรียนรวมเหล่ารุ่นที่ 1 (ปีการศึกษา 2526) เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างกับนักเรียนรวมเหล่ารุ่นที่ 1 และเพื่อเป็นการสนองวัตถุประสงค์ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่า" ซึ่งเป็นการนำเครื่องมือนี้ไปใช้ครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่า จำแนกตามเหล่าที่ตั้งกัก
2. เปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าในแต่ละเหล่า กับลักษณะความเป็นผู้นำของคาปรักทิวสียที่ เป็นนายทหารและนายตำรวจในเหล่าเดียวกัน
3. เปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าในแต่ละเหล่า กับลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนเหล่า ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 5 และกับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 เฉพาะที่เป็นเหล่าเดียวกัน

สมมุติฐานของการวิจัย

จากมโนทัศน์ (Concepts) ที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำที่รอส และเฮนดรี (Ross & Hendry) ได้รวบรวมไว้เป็นทฤษฎีเบื้องต้น 3 ประการ ประการหนึ่งนั้นรอส และเฮนดรี กล่าวว่า ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ภายในตัวผู้นำแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสามารถปลูกฝังหรือเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ จากทฤษฎีนี้เอง ผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนรวมเหล่า นักเรียนเหล่า นักเรียนนายร้อยตำรวจ ตลอดจนนายทหารและนายตำรวจอาชีพ ซึ่งได้รับการฝึกลักษณะความเป็นผู้นำมาเป็นระยะเวลาไม่นานน้อยต่างกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานดังนี้

1. ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าจะมีค่าแตกต่างจากลักษณะความเป็นผู้นำของคาปรักวิสัยที่เป็นเหล่าเดียวกัน
2. ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าจะมีค่าแตกต่างจากลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนเหล่า ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 5 และของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่เป็นเหล่าเดียวกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ลักษณะความเป็นผู้นำที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ เป็นคุณลักษณะที่ได้มาจากผลการศึกษาวิจัยของ พันตรี คำรง จินคาร์ศิริ ซึ่งได้ทำการศึกษา คนควา และทดสอบตามโครงการของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามโครงการอย่างต่อเนื่องกัน
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
 - 2.1 นักเรียนรวมเหล่า ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนรวมเหล่า ปีการศึกษา 2526
 - 2.2 นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นักเรียนนายเรือ นักเรียนนายเรืออากาศ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 5 และนักเรียนนายร้อยตำรวจ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ปีการศึกษา 2526
 - 2.3 นายทหารและนายตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตร ที่ประจำอยู่ตามกรม กองต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงกลาโหม และกรมตำรวจ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัดคุณลักษณะที่ต้องการของทหาร และตำรวจ สร้างโดย รองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต และอาจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิทยานนท์ ซึ่งแบบวัดนี้ได้สร้างขึ้นเพื่อวัดลักษณะความเป็นผู้นำที่เป็นผลจากการวิจัยของ พันตรี คำรง จินคาร์ศิริ ตามโครงการของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารเช่นเดียวกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนรวมเหล่า หมายถึง สถาบันการศึกษา สังกัดกรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการ

ทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการฝึกสอนวิชาทหารและตำรวจชั้นพื้นฐานทางยุทธวิธี เพื่อเพิ่มความรู้นในหน้าที่ของผู้นำหน่วยระดับหมู่ได้ และดำเนินการให้การศึกษาภาควิชาการ ชั้นอุดมศึกษา ชั้นปีที่ 1 แก่นักเรียนตามหลักสูตรและตามความต้องการของกองทัพบก กองทัพอากาศ และกรมตำรวจ

นักเรียนรวมเหล่า หมายถึง บุคคลที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนรวมเหล่า ในปีการศึกษา 2526 ซึ่งประกอบด้วย นักเรียน ชั้นปีที่ 1 ดังนี้

นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า	จำนวน	310	คน
นักเรียนนายเรือ	จำนวน	150	คน
นักเรียนนายเรืออากาศ	จำนวน	150	คน
นักเรียนนายร้อยตำรวจ	จำนวน	300	คน

โรงเรียนเหล่า หมายถึง โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ ซึ่งจะรับนักเรียนรวมเหล่าไปศึกษาต่อ ในชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 5 ในสาขาวิชาของ ทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ ตามลำดับ

นักเรียนเหล่า หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ข้างต้น ในปีการศึกษา 2526

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ หมายถึง โรงเรียนที่รับนักเรียนรวมเหล่าไปศึกษาต่อในชั้นปีที่ 2 ถึงชั้นปีที่ 4 ในสาขาวิชาของตำรวจ

นักเรียนนายร้อยตำรวจ หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในปีการศึกษา 2526

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เมื่อผู้บริหารของโรงเรียนรวมเหล่าทราบค่าเกณฑ์เฉลี่ยของลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนรวมเหล่าแล้ว ผู้บริหารจะได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline) ในการ

พิจารณาคำเนิการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ประกอบการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในโรงเรียนรวมเหล่า
ในปีต่อ ๆ ไป

1.2 แนะนำและฝึกอบรมนักเรียนรวมเหล่าที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้ให้มี
ลักษณะตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 พิจารณากำหนดนโยบายในการฝึกอบรมตามลักษณะความเป็นผู้นำของ
นักเรียนรวมเหล่าให้ดียิ่งขึ้น

2. เพื่อนำผลการวิจัยไปตีความ (Generalization) ทฤษฎีของรอสและ
เฮนดรี ตามที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ กล่าวคือ ลักษณะความเป็นผู้นำสามารถที่จะปลูกฝังและ
เรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล และเพื่อตรวจสอบแนวคิดของ พลโท ปิยะ สุวรรณพิมพ์ (ยศ
ในขณะนั้น) (2516 - 2517 : 29) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้นำนั้นไม่สามารถที่จะสร้าง
สมขึ้นด้วยการศึกษา หรือฝึกฝนกันอย่างรีบเร่งหรือในระยะเวลายันสั้น ปัจจัยพื้นฐานของ
การเป็นผู้นำจะต้องฝึกให้เป็นสันดาน จะต้องมีกา้นำเอาหลักความเป็นผู้นำมาใช้เป็นเวลา
ยาวนาน และอย่างอัตโนมัติ